

پیوتر ایلچ چایکفسکی

(استاد کنسرواتوار سلطنتی مُسکو)

درآمدی بر آموزش کاربردی

هارمونی

ترجمه و ش بیضایی

به همراه

نامه‌نگاری‌های چایکفسکی و ریمسکی-کرساکوف دربارهٔ هارمونی
برنامه‌های درسی چایکفسکی در کنسرواتوار مُسکو

PYOTR ILYCH TSCHAIKOVSKY

(Professor des Kaiserlichen Konservatoriums zu Moskau)

LEITFADEN ZUM PRAKTISCHEN ERLERNEN DER HARMONIE

Translated by Siavash Beizai

نوگان

درآمدی بر آموزش کاربردی هارمونی

نوشته: پیوتر ایلیچ چایکفسکی

ترجمه: سیاوش بیضایی

خوشنویسی: استاد محمد احصایی

چاپ یکم: بهار ۱۳۹۷

شمارگان: ۱۰۰۰

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: اندیشه برتر

بهای کتاب: ۵۰,۰۰۰ تومان

همه حقوق محفوظ و اختار انتشارات نوگان می‌باشد، © ۱۳۹۷

noGan Publications

©2017, All Rights Reserved

عنوان: درآمدی بر آموزش کاربردی هارمونی - Liefaden zum praktischen Erlernen der Harmonie

نویسنده: پیوتر ایلیچ چایکفسکی (Pyotr Il'ich Tchaikovsky (1840-1893)

ترجمه: سیاوش بیضایی (Translated by Sieavash Beizai)

تهران: نوگان، ۱۳۹۷ Tehran: noGan

۲۵۶ ص: پارتیسیون

شابم: ISMN 979-0802606-35-7

فهرست‌نویسی: قییا

موضوع: موسیقی -- هارمونی.

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۷ - ۲۴/ج/ TM۵۰

رده‌بندی دیویی: ۷۸۱/۲۵

شماره کتابشناسی ملی: ۵۱۳۴۷۲۹

فهرست

۹	پیشگفتار مترجم (فارسی)
۱۱	پیشگفتار ویراستار (آلمانی)
۱۵	دبیاجه ولادیمیر پروتوبوف بر مجموعه آثار چایکفسکی
۱۷	پیشگفتار ویراستار آلمانی
۲۳	پیشگفتار چایکفسکی بر کتاب «درآمدی بر آموزش کاربردی هارمونی»
۲۵	پیشگفتار و پیشگفتار چایکفسکی بر «کتاب کوچک هارمونی»
۲۷	دبیاجه (فام. ۱۸۰۰)
۳۱	گفتار یکم. آموزش «رمان»
۳۳	بخش کم: آکردهای ملایم (کنسونانت)
۳۵	فصل ۱. تریادهای گام ماژور
۳۷	فصل ۲. پیوند تریادهای گام ماژور
۴۱	فصل ۳. پیوند تریادهایی که خوشاوندی ندارند
۴۵	فصل ۴. گریز از قوانین پیوند تریادهای خوشاوند
۴۹	فصل ۵. رج های هارمونیک
۵۳	فصل ۶. هارمونی در مد مینور
۵۹	فصل ۷. نهش باز صداها
۶۱	فصل ۸. وارونه تریادها
۶۷	فصل ۹. وارونه تریادهای کاسته و افزوده
۷۱	بخش دوم: هارمونی های دیسونانت - آکردهای هفتم و نهم
۷۳	فصل ۱۰. آکرد هفتم نمایان
۸۱	فصل ۱۱. صدانویسی آزاد
۸۵	فصل ۱۲. آکرد نهم
۸۷	فصل ۱۳. آکردهای هفتم کوچک و هفتم کاسته
۹۱	فصل ۱۴. پیوند آکردهای نامالایمی که روی تریاد تئیک حل می شوند
۹۵	فصل ۱۵. آکردهای رج واز

فصل ۱۶. آکرهای رج وار در مُد مینور ۱۰۳

فصل ۱۷. هارمونی گذاری یک ملودی ۱۰۷

بخش سوم: مُدولاسیون ۱۱۹

فصل ۱۸. مُدولاسیون مستقیم ۱۲۱

فصل ۱۹. مُدولاسیون گذرا ۱۲۹

فصل ۲۰. هارمونی گذاری یک ملودی با مُدولاسیون ۱۳۵

فصل ۲۱. انهارمونیک های آکرد هفتم کاسته ۱۳۹

فصل ۲۲. نُت پدال ۱۴۳

گفتار دوم. هارمونی های تصادفی ۱۴۹

بخش یکم ۱۴۹

فصل ۲۳. نُت دیرا ۱۵۱

فصل ۲۴. نُت پیشا ۱۶۳

فصل ۲۵. نُت مُذر ۱۶۷

فصل ۲۶. آکردهای پنجم افزوده ۱۷۵

فصل ۲۷. آکردهای ششم افزوده ۱۸۵

فصل ۲۸. نُت همسایه ۱۹۱

بخش دوم: گسترش ملر-یک عداها ۱۹۹

فصل ۲۹. هارمونی محض ۲۰۱

فصل ۳۰. گام هایی فراتر در گسترش صدانویسی ۲۱۵

فصل ۳۱. پیکره های هارمونیک ۲۲۱

فصل ۳۲. پرلود آزاد ۲۲۷

فصل ۳۳. گریز از قوانین هارمونی ۲۲۹

فصل ۳۴. کادنس ها ۲۳۱

پیوست یکم: برنامه های درسی چایکفسکی برای تدریس هارمونی در کنسرواتوار مُسکو ۲۳۳

پیوست دوم: یادداشت های چایکفسکی بر کتاب هارمونی ریملسکی-گرساکف
و نامه نگاری آنها ۲۴۷

پیشگفتار مترجم (فارسی)

ترجمه کتاب حاضر از متن آلمانی آن می باشد که در سال ۱۸۹۹ (۲۷ سال پس از انتشار نسخه اصلی) مستقیماً از متن روسی به آلمانی ترجمه شده است. ترجمه انگیزی آن یک سال دیرتر، از روی ترجمه آلمانی آن انجام گرفت. نمونه ها و تمرین های ترجمه فارسی همگی برای نخستین بار پس از چاپ اصلی (۱۸۷۱/۲) با نت نویسی مدرن بازنویسی شده اند. در بازنویسی جدید، در کنار چندی از اشتباهات چاپی که در آغاز کتاب اصلی بدانها اشاره شده بود، ده ها اشکال چاپی دیگر نیز در متن و نمره های کتاب یافته شد که همگی اصلاح گردیدند.

با این که چایکفسکی این کتاب را بر اساس شیوه های رایج و قدیمی آلمانی در روسیه نوشته است، در آن نکته های بسیار مهمی را می یابیم که پیش از هر چیز از زبان یکی از برجسته ترین آهنگسازان دنیای موسیقی روان شده است، و دقیقاً همین نکته ها هستند که به چنین نوشته ای ارزشی بی همتا می بخشند.

نگرش های ویژه آهنگسازان بزرگ به رشته های نظری و عملی موسیقی و قوانین آنها از اهمیت آموزشی، پژوهشی و کاربردی شگرفی برخوردارند، به ویژه برای دانشجویان رشته آهنگسازی که می توانند از این راه به درک ژرف تر از درونمایه این رشته دست یابند. در حقیقت، آگاهی از دستاوردهای آهنگسازی که در عمل با قوانین ممنوعیت ها، استثناها و گریز از آنها دست و پنجه نرم می کنند، برای هنرجویی که پیوسته در جستجو و آزمون راه های گوناگون آفرینش هنری و دستیابی به زبانی ویژه است، پشتوانه ای بی همتا خواهد بود. به ویژه این که چایکفسکی در بسیاری از موارد بر نارسا و ناتوان بودن تئوری تاکید کرده و وظیفه درک ویژگی ها و قوانین هارمونی را به خود هنرجو وامی گذارد.

چایکفسکی نکته های مهمی را بیان می کند که در کتاب های دیگر هارمونی یافت نمی شوند و در بسیاری از موارد برای آنها دلیل مشخصی هم ارائه نمی دهد، گویی - همان گونه که خود نیز گاهی یادآوری کرده و به هنرجو نیز پیروی از آن را پیشنهاد می کند - تنها تجربیات حسی خود را بیان کرده باشد. او حتا به برخی از قوانین یا محدودیت ها اشاره نمی کند، و یا تأکید چندانی بر آنها ندارد (برای نمونه در کاربرد فاصله های بزرگ تر از اکتاو میان صداها یا بالایی، دابل کردن محسوس، کاربرد تریاد کاسته، فاصله های موازی و پنهان، و دیگرها).

او در این کتاب هنوز نمونه‌هایی زنده از ادبیات موسیقی برای نمایش قوانین هارمونی ارائه نمی‌دهد، ولی سه سال دیرتر، در کتاب بعدی خود «کتاب کوچک هارمونی»، این کمبود را جبران ساخته و به هنجاری فراگیر در نگارش کتاب‌های هارمونی و دیگر کتاب‌های نظری موسیقی در دوره‌های آینده تبدیل می‌سازد.

چایکفسکی در زمینهٔ مُدولاسیون، نمایان‌های ثانوی، آکردهای افزوده و کادنس‌ها نیز دیدگاه‌های ویژه و دیگرگونه‌ای را ارائه می‌دهد که می‌توانند در درک بهتر ماهیت آنها بسیار آموزنده باشند.

این کتاب بر پایهٔ سیستم درجه‌ای و اصول نگارش «گنرال باس» یا «باس شماره‌ای» نگاشته شده است، بدون این که مانند امروز آکردها در آن با شماره‌های رومی (مانند I-IV-V) نمایش داده شوند.

برای روشنی بیشتر در برخی نمونه‌نشانه‌هایی افزوده شده‌اند که در متن اصلی وجود ندارند. تمرین‌ها نیز بر خلاف متن اصلی از یکدیگر جدا و شماره‌گذاری شده‌اند.

در ترجمهٔ فارسی کتاب، از حروف B (سی) و Bb (سی بمل)، به جای H و B رایج در زبان آلمانی استفاده شده است. در همه‌های گام به پیروی از متن اصلی و ترجمهٔ آن همواره با شماره‌های عادی (۴، ۶، ۷، ...) نشان داده شده‌اند.

پانویس‌های مترجم با «م.» مشخص شده و افزوده‌های تکمیلی متن نیز در درون قلاب [...] آمده‌اند. برای ارجاع به جاهایی مشخص از متن از کوتاه‌نشانهٔ «نک.» (نگاه کنید) استفاده شده است.

سیاوش بیضایی
زمستان ۱۳۹۶